

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan:
Görüşlerinizi duzenleme@bddk.org.tr adresine e-posta ile iletebilirsiniz.

BANKALARIN SERMAYE YETERLİLİĞİNİN ÖLÇÜLMESİNE VE DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN YÖNETMELİK TASLAĞI

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Yönetmeliğin amacı, konsolide ve konsolide olmayan bazda; bankaların maruz kalınan riskler nedeniyle oluşabilecek zararlara karşı yeterli özkaynak veya özkaynak unsuru bulundurmalarının sağlanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2- (1) Bu Yönetmelik, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 43 üncü, 45 inci, 47 nci ve 93 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Yönetmelikte yer alan;

- a) Alım satım hesapları: EK-1 kapsamındaki alım satım hesaplarını,
- b) Ana ortaklık: Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan ana ortaklığı,
- c) Aracı kurum: 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan aracı kurumu,
- ç) Araç: Finansal araçları, döviz ve emtiayı,
- d) Banka: Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan bankaları,
- e) Bankacılık hesapları: Alım satım hesapları dışında kalan bilanço içi ve bilanço dışı tüm hesapları,
- f) Emtia: Kanunun 57 nci maddesindeki sınırlamalar çerçevesinde Kurulca belirlenmiş olan kıymetli madenleri ve diğer emtiayı,
- g) Finansal araç: Bir tarafın finansal varlığında, diğer tarafın finansal yükümlülüğünde ya da hisse senedine dayalı aracında artışa neden olan herhangi bir sözleşmeyi,
- ğ) Finansal kuruluş: Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan finansal kuruluşu,
- h) Finansal varlık: Nakdi, hisse senedini veya bir sözleşmeden doğan nakdi, başka bir finansal varlığı veya emtiayı alma hakkını,
- ı) Finansal yükümlülük: Nakdi, başka bir finansal varlığı veya emtiayı teslim etmeye ilişkin sözleşmeden doğan yükümlülüğü,
- i) Kanun: 5411 sayılı Bankacılık Kanununu,
- j) Karşı taraf kredi riski: İki tarafa da yükümlülük getiren bir işlemin muhatabı olan karşı tarafın, bu işlemin nakit akışında yer alan son ödmeden önce temerrüde düşme riskini,
- k) Konsolide özkaynak: 5/9/2013 tarihli ve 28756 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde hesaplanacak konsolide özkaynağı,
- l) Kredi değerlendirme ayarlaması (KDA): Bir karşı tarafla gerçekleştirilen türev ve menkul kıymet finansmanı işlemlerinde, karşı tarafın olası temerrüdünün dikkate alınması amacıyla bunların piyasa değerinde yapılan ayarlamayı,
- m) Kredi değerlendirme ayarlaması riski (KDA riski): Türev işlemlerin ve menkul kıymet finansman işlemlerinin değerini belirleyen piyasa risk faktörleri ile karşı taraf kredi faiz

farklarındaki değişimler sonucunda oluşan KDA değerindeki değişikliklerden kaynaklanan maruz kalınabilecek olası zararı,

n) Kredi riski azaltımı: Maruz kalınan kredi riskinin, kullanılan çeşitli teknikler suretiyle azaltılmasını,

o) Kurul: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu,

ö) Kurum: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,

p) Menkul kıymet finansman işlemleri: Repo işlemleri, ters repo işlemleri, menkul kıymet ödünç işlemleri ve kredili menkul kıymet işlemlerini,

r) Menkul kıymet ödünç verme veya ödünç alma işlemi: Ödünç alan tarafın, gelecekte belirli bir tarihte ya da devreden tarafın talebi üzerine, denk ve muadil menkul kıymetleri iade edeceği taahhüdüne tâbi olarak, bir kuruluşun veya onun karşı tarafının menkul kıymetleri uygun bir teminat karşılığında devrettiği bir işlemi,

s) Menkul kıymetleştirme: Maruz kalınan bir riskle veya risk havuzuyla bağlantılı kredi riskinin farklı derecelerdeki kredi riskini yansıtan en az iki farklı katmanlı risk pozisyonu veya dilime ayrıldığı, ödemelerin bu riskin veya risk havuzunun performansına bağlı olduğu ve kayıp dağılımının bu dilimlerin sıralamasıyla belirlendiği işlem veya programı,

ş) Operasyonel risk: Yetersiz veya başarısız iç süreçler, insanlar ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan ve yasal riski de kapsayan zarar etme olasılığını,

t) Özkaynak: Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde hesaplanacak özkaynakları,

u) Piyasa riski: Piyasa fiyatlarındaki hareketlerden kaynaklı olarak bilanço içi ve bilanço dışı pozisyonlarından dolayı bankanın maruz kalabileceği zarar olasılığını,

ü) Repo: Menkul kıymetlerin önceden belirlenmiş bir vadede ve fiyattan geri satın alma taahhüdüyle yapılan satım sözleşmesini,

v) Repo türü işlemler: Repo veya ters repo işlemleri ile menkul kıymet ödünç alma veya verme işlemlerini,

y) Takas riski: Karşı taraf kredi riski hesaplananlar hariç olmak üzere, bir menkul kıymet, döviz veya emtianın sözleşmede öngörülen fiyattan belli bir vadede teslimini konu alan ve her iki tarafın yükümlülüklerini vadede yerine getirmesini öngören işlemlerde, takas işleminin vade tarihinde gerçekleşmemesinden ötürü işleme konu menkul kıymet, döviz veya emtianın fiyat değişimleri nedeniyle bankanın maruz kalacağı zarar olasılığını,

z) Ters repo: Menkul kıymetlerin önceden belirlenmiş bir vadede ve fiyattan geri satılması taahhüdüyle yapılan alım sözleşmesini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Sermaye Yeterliliği Oranları, Hesapların Tasnifi ve Değerleri

Sermaye yeterliliği oranları

MADDE 4- (1) Sermaye yeterliliği oranları; sermaye yeterliliği oranı, ana sermaye yeterliliği oranı ve çekirdek sermaye yeterliliği oranından oluşur.

(2) Sermaye yeterliliği oranı özkaynağın, ana sermaye yeterliliği oranı özkaynak unsurlarından ana sermayenin, çekirdek sermaye yeterliliği oranı ise özkaynak unsurlarından çekirdek sermayenin toplam risk ağırlıklı varlıklara bölünmesi suretiyle hesaplanır. Toplam risk ağırlıklı varlıklar; kredi riskine esas tutar, piyasa riskine esas tutar ve operasyonel riske esas tutarın toplamından oluşur.

(3) Sermaye yeterliliği oranının asgari %8, ana sermaye yeterliliği oranının asgari %6 ve çekirdek sermaye yeterliliği oranının asgari %4,5 olarak tutturulması ve idame ettirilmesi şarttır.

(4) Bankalar, sermaye yeterliliği oranlarını konsolide bazda da hesaplamak, üçüncü fıkradaki asgari oranlar düzeyinde tutturmak ve bunları idame ettirmek zorundadır. Konsolide bazda sermaye yeterliliği oranları, ikinci fıkrada belirtilen oranların hesabında kullanılan değerler yerine bu değerlerin konsolide esasa göre bulunacak karşılıkları kullanılmak suretiyle hesaplanır.

(5) Sermaye yeterliliği oranı bakımından %8'den az olmamak kaydıyla; üçüncü ve dördüncü fıkralardaki asgari oranları tüm bankalar için veya bankaların iç sistemlerini, aktif ve malî yapılarını dikkate alarak banka bazında değiştirmeye Kurul yetkilidir.

Alım satım hesapları ile bankacılık hesaplarının tasnifi ve gerçeğe uygun değerleri

MADDE 5- (1) Kredi riskine esas tutar ve temel piyasa riskine esas tutar hesaplanmasından önce bankalar tüm araç ve varlıklarını alım satım hesabı veya bankacılık hesabı şeklinde tasniflemek zorundadır. Alım satım hesabı kapsamı dışında kalan araç ve diğer varlıklar bankacılık hesabında tasniflenir. Bankalar, alım satım hesabının kapsamına, alım satım hesabı ve bankacılık hesabı ayırımına, sınıflandırmada kullanılacak dokümantasyona, alım satım hesabı ve bankacılık hesabı arasındaki geçişlere, bu hesaplar arasında veya hesapların kendi içinde içsel risk transferine ve bunun toplam risk ağırlıklı varlık tutarı hesaplamaları bakımından doğuracakları sonuçlara ilişkin Ek-1'de yer alan usul ve esaslara uygun olarak alım satım ve bankacılık hesaplarını yönetmek ve toplam risk ağırlıklı varlık tutarı hesaplamalarında bunları uygulamakla yükümlüdür.

(2) Alım satım veya bankacılık hesaplarında yer alan, muhasebe ve finansal raporlama standartları uyarınca gerçeğe uygun değeriyle ölçülen tüm pozisyonların bu değerleri EK-2'de yer alan İhtiyatlı Değerlemeye İlişkin İlke ve Esaslar dikkate alınarak belirlenir. Kanunun 37 nci ve 38 inci maddelerinde hüküm altına alınan muhasebe ve finansal raporlama standartlarına ilişkin uygulamalar hakkında bu ilke ve esaslar uygulanmaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kredi Riskine Esas Tutar

Kredi riskine esas tutarın hesaplanması

MADDE 6- (1) Kredi riskine esas tutar;

a) Bankacılık hesaplarında taşınan ve (b) ilâ (ç) bentleri kapsamına girmeyen kredi riskleri çerçevesinde aşağıdaki yaklaşımlar aracılığıyla ölçülen temel kredi riskine esas tutar;

- 1) Standart yaklaşım,
- 2) İçsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlar,

b) (c) ile (ç) bentleri kapsamına girmeyen, bankacılık veya alım satım hesabı araçlarının iki tarafa da yükümlülük getiren bir işleme konu olması nedeniyle bu işlemten dolayı maruz kalınan karşı taraf kredi riski çerçevesinde aşağıdaki yaklaşım ve yöntemler aracılığıyla ölçülen karşı taraf kredi riskine esas tutar;

- 1) Standart yaklaşım,
- 2) Basit veya kapsamlı finansal teminat yöntemi,
- 3) Riske maruz değer modeli yaklaşımı,
- 4) İçsel model yöntemi,

c) Bankacılık hesaplarında yer alan menkul kıymetleştirme riskleri çerçevesinde aşağıdaki yaklaşımlar aracılığıyla ölçülen menkul kıymetleştirme riskine esas tutar;

- 1) Standart yaklaşım,
- 2) Dışsal derecelendirmeye dayalı yaklaşım,
- 3) İçsel değerlendirme yaklaşımı,
- 4) İçsel derecelendirmeye dayalı yaklaşım,
- 5) %1250 risk ağırlığı uygulaması,

ç) Alım satım veya bankacılık hesaplarının takas işlemlerine konu edilmesinden kaynaklı takas riski çerçevesinde ölçülen takas riskine esas tutar, toplamından oluşur.

(2) Birinci fıkranın (a) ilâ (c) bentlerinde belirtilen yaklaşım ve yöntemlerin kullanımına ve bunlar aracılığıyla ilgili riske esas tutarların hesaplanmasına ilişkin usul ve esaslar ile takas riskine esas tutarın hesaplanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurul tarafından belirlenir.

(3) Kredi riski azaltım tekniklerinin kredi riskine esas tutarın hesaplanmasında dikkate alınmasına ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir.

Kredi riskine esas tutar hesaplamasına dahil edilmeyen kalemler

MADDE 7- (1) Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelikte özkaynak unsurlarına uygulanan indirim kalemleri kredi riskine esas tutar hesaplamasına dahil edilmez.

(2) Bankalar ana ortaklıkları, bağlı ortaklıkları veya ana ortaklıklarının bağlı ortaklıkları nedeniyle maruz kaldıkları risklerden, bu ortaklıkların ana ve katkı sermayelerinde artışa neden olanlar hariç olmak üzere, aşağıda sayılan koşulların tümünü taşıyanlara %0 risk ağırlığı uygulanır:

a) Karşı tarafın, bir banka, aracı kurum veya Kurum denetimine tabi finansal kuruluş olması.

b) Karşı tarafın, tam konsolidasyon yöntemiyle banka ile aynı konsolidasyona dâhil edilmesi.

c) Karşı tarafın Türkiye’de kurulmuş olması.

ç) Karşı taraftan bankaya özkaynakların anında transfer edilmesinde ya da borçların geri ödenmesinde, uygulama açısından veya yasal olarak önemli bir engelin bulunmaması ya da böyle bir engelin öngörülmemesi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Piyasa Riskine Esas Tutar

Piyasa riskine esas tutarın hesaplanması

MADDE 8- (1) Piyasa riskine esas tutar, temel piyasa riskine esas tutar ve KDA riskine esas tutar toplamından oluşur.

(2) Temel piyasa riskine esas tutar, kullanım ve hesaplama usul ve esasları Kurul tarafından belirlenecek olan içsel model yaklaşımı, standart yaklaşım veya basitleştirilmiş standart yaklaşım kullanılarak; KDA riskine esas tutar ise, kullanım ve hesaplama usul ve esasları Kurul tarafından belirlenecek olan standart yaklaşım, temel yaklaşım veya karşı taraf kredi riski eşleniği yaklaşımıyla ölçülür.

Temel piyasa riskine esas tutar hesaplamasına ilişkin genel esaslar

Madde 9- (1) Temel piyasa riskine esas tutar hesaplamasında, vadeli alım ve satımlar da dahil olmak üzere tüm işlemler, gerçekleştirildikleri tarih itibarıyla hesaplamalara dahil edilir.

(2) Temel piyasa riskine esas tutarın pozisyona dayalı uygulamalarında, aksi belirtilmedikçe, herhangi bir işlemde, işlemin bir varlığın teslimine veya karşılığı olan değerinin ödenmesine ilişkin bacağı, teslim veya ödemeyi yapacak banka için ilgili varlıkta kısa pozisyonu ifade ederken, herhangi bir işlemin bir varlığın teslim alınmasına veya karşılığı olan değer tahsiline ilişkin bacağı, teslimi veya tahsili yapacak banka için ilgili varlıkta uzun pozisyonu ifade eder.

(3) Temel piyasa riskine esas tutar hesaplamasında; varant bir opsiyon işlemi olarak ve ihraç edilen varantın senet metni de opsiyon sözleşmesi olarak kabul edilir.

(4) Özkaynak unsurlarının hesaplanmasında indirim olarak kullanılan kalemlerden kaynaklı kur riski pozisyonlarının piyasa riski unsurlarından kur riski kapsamında temel piyasa riskine esas tutar hesaplamasına dahil edilip edilmemesi bankaların ihtiyarındadır.

(5) Dördüncü fıkra hükmü saklı kalmak kaydıyla, bankaların ellerinde tuttuğu, özkaynak unsurlarının hesaplanmasında özkaynaklardan indirilen veya kredi riskine esas tutar hesaplamasında %1250 risk ağırlığına sahip sermaye araçları temel piyasa riskine esas tutar hesaplamasına dahil edilmez.

(6) Konsolide sermaye yeterliliği oranlarının hesaplanması bakımından;

a) Bankalar, konsolidasyona tabi kuruluşlarındaki piyasa riski pozisyonlarını da dikkate alarak, hangi kuruluşta muhasebeleştirildiğine bakılmaksızın bu pozisyonlarını tek bir net kısa veya net uzun pozisyon oluşturacak şekilde konsolide sermaye yeterliliği oranları hesaplamalarına dahil eder. Standart yaklaşıma ilişkin usul ve esaslar uyarınca risk pozisyonunun tam olarak mahsuplaşmasının mümkün olduğu hallerle sınırlı olarak bu yaklaşımı kullanan bankalar aynı uygulamadan yararlanır. Bu kuruluşlardan sermayesinin tamamına sahip olunanların risk pozisyonları, kuruluşun faaliyette bulunduğu ülkede tabi olduğu muhasebe ilkelerine göre bulunur.

b) Karının bankaya hızlı şekilde aktarılmasında engeller bulunan konsolidasyona tabi yurt dışında yerleşik kuruluşlar ile yasal ve/veya yürütülen usullerden kaynaklı engeller nedeniyle riskin zamanında yönetilmesi imkan dahilinde olmayan konsolidasyona tabi kuruluşların temel piyasa riskine esas tutar hesaplamalarına konu pozisyonları, banka ve konsolidasyona tabi diğer kuruluşların pozisyonlarıyla mahsuplaşmaya veya netleştirmelere tabi tutulmaksızın konsolide temel piyasa riskine esas tutar hesaplamalarına kuruluş bazında ayrı pozisyonlar olarak dahil edilir ve bu kuruluşlardan kaynaklı bu suretle hesaplanan temel piyasa riskine esas tutar banka ve konsolidasyona tabi diğer kuruluşlar için hesaplanan temel piyasa riskine esas tutara eklenir. Kuruluş bazında ayrı pozisyon hesaplamasında, kuruluşun kendi içindeki pozisyonlar kapsamında netleşme ve mahsuplaşmalar uygulanır. Kurum, gerek duyması halinde bu uygulamayı gereksinim dahilinde konsolidasyona tabi diğer kuruluşlar için de zorunlu tutabilir.

c) Kurum, konsolidasyona tabi kuruluşların kuruluş bazında üstlenmiş oldukları piyasa risklerindeki önemli dengesizliklerin izlenmesi ve gerekli önlemlerin zamanında alınabilmesi amacıyla, bankalardan temel piyasa riskine esas tutarlarını konsolidasyona tabi kuruluş bazında raporlamalarını isteyebilir.

(7) Pozisyonların örtüşmesinden dolayı, net açık pozisyon bulunmaması bankanın kur değişimlerinden kaynaklı zarar olasılığını ortadan kaldırıyor olsa da, sermayesi Türk lirası cinsinden olan bir bankada bu durum, Türk lirasındaki değer kaybı halinde bankanın sermaye/aktif oranını düşürecek ve sermaye yeterliliği oranlarının da azalmasına sebebiyet verebilecektir. Bu durumda, Türk lirasında sürekli kısa pozisyon almak, her ne kadar Türk lirasında değer artışı yaşanması halinde zarar oluşturacaksa da, sermaye yeterliliği oranlarının korunmasına yardımcı olabilir. Kur değişimlerinin sermaye yeterliliği oranları üzerindeki bu olumsuz etkilerinden kısmen veya tamamen korunma amacına yönelik bir plan dahilinde oluşturulan pozisyonlar, Kurulca aranacak niteliklere ve belirlenecek usul ve esaslara uygun olmak kaydıyla yapısal pozisyon sayılır ve net açık pozisyon hesaplamasına dahil edilmez. Sermaye yeterliliği oranlarını korumanın ötesinde oluşturulan pozisyonun fazla olan kısmı net açık pozisyon hesaplamasına katılır. Özkaynak unsurlarının hesaplanmasında indirim kalemi olarak dikkate alınan ve yapısal pozisyonlara ilişkin Kurulca aranacak niteliklere ve belirlenecek usul ve esaslara uygun olan kalemler yapısal pozisyona dahil edilebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Operasyonel Riske Esas Tutar

Operasyonel riske esas tutarın hesaplanması

MADDE 10- (1) Operasyonel riske esas tutar, standart yaklaşım kullanılarak hesaplanır. Standart yaklaşım ile operasyonel riske esas tutarın hesaplanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurul tarafından belirlenir.

ALTINCI BÖLÜM

Sermaye Tabanı

Sermaye tabanı uygulaması

MADDE 11- (1) Toplam risk ağırlıklı varlıklar tutarının sermaye tabanından düşük olması halinde sermaye yeterliliği oranları hesaplamalarında toplam risk ağırlıklı varlıklar tutarı olarak sermaye tabanı tutarı kullanılır. Sermaye tabanı, toplam risk ağırlıklı varlık hesaplamasında aşağıdaki tabloda yer alan içsel yaklaşımlardan herhangi birinin kullanılıyor olması halinde, bu içsel yaklaşımlar yerine tabloda karşılık gelen bankaya uygun içsel olmayan yaklaşımların kullanılması ve tüm riske esas tutarların yeniden hesaplanması suretiyle bulunacak toplam risk ağırlıklı varlıklar tutarının %72,5'ine eşittir. Menkul kıymetleştirme riskine esas tutar hesaplaması ile alım satım hesaplarında yer alan menkul kıymetleştirme pozisyonlarına ilişkin temerrüt riski hesaplamasında kullanılan içsel yaklaşım yerine sermaye tabanı tutarı hesaplamasında kullanılacak içsel olmayan yaklaşımın belirlenmesinde, bu içsel olmayan yaklaşımlar arasındaki hiyerarşi dikkate alınır.

Sermaye Tabanı Uygulamasına Esas İçsel ve İçsel Olmayan Yaklaşımlar		
	İçsel Yaklaşımlar	İçsel Olmayan Yaklaşımlar
Temel kredi riskine esas tutar	İçsel derecelendirmeye dayalı yaklaşım	Standart Yaklaşım
Karşı taraf kredi riskine esas tutar	1) İçsel model yöntemi 2) Riske maruz değer modeli yaklaşımı	1) Standart yaklaşım 2) Kapsamlı finansal teminat yöntemi
Menkul kıymetleştirme riskine esas tutar ile alım satım hesaplarında yer alan menkul kıymetleştirme pozisyonlarına ilişkin temerrüt riski hesaplamaları	1) İçsel değerlendirme yaklaşımı 2) İçsel derecelendirmeye dayalı yaklaşım	1) Dışsal derecelendirmeye dayalı yaklaşım 2) Standart yaklaşım 3) %1250 risk ağırlığı uygulaması
Temel piyasa riskine esas tutar	İçsel model yaklaşımı	Standart yaklaşım

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Bildirim dönemi ve farklılaştırma yetkisi

MADDE 12- (1) 4 üncü maddede yer alan oranlar, Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelikte belirtilen özkaynak ve konsolide özkaynak hesaplama dönemleri itibarıyla hesaplanır ve hesaplama dönemini takiben Kurumca elektronik raporlamalara ilişkin belirlenen usul ve esaslar dahilinde Kuruma gönderilir.

(2) Kurul, bankaların iç sistemleri ile aktif ve malî yapılarını dikkate alarak banka bazında hesaplama ve gönderim dönemlerini değiştirmeye yetkilidir.

Oransal sınırlara uyumsuzluk

MADDE 13- (1) Sermaye yeterliliği oranları ile konsolide sermaye yeterliliği oranlarından herhangi birinin asgari sınırın altına düşmesi halinde, hesaplama döneminden itibaren altı ayı geçmemek üzere Kurulca belirlenecek süre içerisinde asgari oranların sağlanması zorunludur.

(2) Yapılacak incelemelerde, bu Yönetmelikle düzenlenen sermaye yeterliliği oranları ile konsolide sermaye yeterliliği oranlarının tutturulmasına yönelik fiktif işlem yapıldığının tespit edilmesi halinde;

(a) Bu işlemlere karşılık gelen tutarlar geriye yönelik olarak varlık ve yükümlülüklerden düşülmek suretiyle ilgili döneme ilişkin oranlar yeniden hesaplanır.

(b) Kurum bu Yönetmelik kapsamında verilmiş olan izinleri iptal etmeye ve/veya Kurul ilgili banka bazında sermaye yeterliliği oranlarını artırmak da dahil gerekli ilave tedbirleri almaya yetkilidir.

Verilen izinlerin iptali

MADDE 14- (1) Kurumca yapılan denetimler sonucunda, bu Yönetmeliğe dayanılarak çıkarılan düzenlemeler kapsamında izin alınan yaklaşım ve yöntemlerin kullanılabilmesi için aranan şartlara uygunluğun kaybedildiğinin tespit edilmesi halinde, uyumsuzluğun etkisinin önemli düzeyde olmadığına kanıtlanması veya Kurumun uygun göreceği bir süre ve onaylayacağı bir plan dâhilinde söz konusu koşullara uygunluğun yeniden sağlanması gereklidir. Aksi halde verilen izinler iptal edilir. Uygunluğun yeniden sağlanmasına yönelik tanınan süre zarfında, uygunluğu yeniden sağlanacak modellerle hesaplanan risk ağırlıklı tutarları veya sermaye yükümlülüğü tutarlarını belirleyeceği katsayıların uygulanması suretiyle artırmaya Kurul yetkilidir.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 15- (1) 23/10/2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik ve bu Yönetmeliğe dayanılarak yayımlanmış olan 28/6/2012 tarihli ve 28337 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan; Yapısal Pozisyona İlişkin Tebliğ ve Opsiyonlardan Kaynaklanan Piyasa Riski İçin Standart Metoda Göre Sermaye Yükümlülüğü Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ, 6/9/2014 tarihli ve 29111 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan; Operasyonel Riske Esas Tutarın İleri Ölçüm Yaklaşımı ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ ve Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ ve 23/10/2015 tarihli ve 29511 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan; Risk Ölçüm Modelleri ile Piyasa Riskinin Hesaplanmasına ve Risk Ölçüm Modellerinin Değerlendirilmesine İlişkin Tebliğ, Menkul Kıymetleştirmeye İlişkin Risk Ağırlıklı Tutarların Hesaplanması Hakkında Tebliğ ve Kredi Riskine Esas Tutarın İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Birinci fıkrada belirtilen Yönetmeliğe yapılan atıflar bu Yönetmeliğe yapılmış sayılır.

Yürürlük

MADDE 16- (1) Bu Yönetmelik 1/1/2026 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 17- (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkanı yürütür.

ALIM SATIM ve BANKACILIK HESAPLARI**Alım Satım Hesabının Kapsamı**

1. Bankalar sahip oldukları araçları alım satım hesabı veya bankacılık hesabı şeklinde sınıflara ayırarak tasniflemek zorundadır. 2 nci paragraftan 13 üncü paragrafa kadar belirtilen esas ve açıklamalar dikkate alınarak alım satım hesabı altında tasnif edilecek araçlar belirlenir. Bu şekilde belirlenen alım satım hesapları dışında kalan araçlar, bankacılık hesabı altında yer alır.

2. Maddi olsun veya olmasın tüm emtialar araç olarak değerlendirilir.

3. Araçların alım satım ve bankacılık hesabı altında tasniflenmesine esas standartlar uyarınca alım satım hesabı sınıfında yer alması gerekse de satılmasına veya tamamen korunmasına yönelik yasal bir engel bulunan araçlar alım satım hesabına dahil edilemez.

4. Alım satım hesabı sınıfında yer alan araçlar bankalarca rayiç değerinden günlük olarak değerlendirilmeli ve herhangi bir değer değişikliği kâr-zarar (K/Z) hesaplarına kaydedilmelidir.

Araçların Alım Satım ve Bankacılık Hesabı Altında Tasniflenmesine Esas Standartlar

5. Aşağıdaki amaçlardan en az biri nedeniyle edinilmiş olan herhangi bir araç, 3 üncü ve 8 inci paragraf hükümleri saklı kalmak kaydıyla ilk edinimleri tarihinde alım satım hesabı aracı olarak dikkate alınır:

- a) Kısa vadeli yeniden satış.
- b) Kısa vadeli fiyat hareketlerinden kazanç sağlamak.
- c) Arbitraj kazançları elde etmek.
- ç) Yukarıdaki (a), (b) veya (c) bentlerinde yer alan amaçlarla edinilmiş araçlardan kaynaklanan risklerden korunma.

6. 3 üncü ve 8 inci paragraf hükümleri saklı kalmak kaydıyla, aşağıdaki araçlardan herhangi birinin 5 inci paragrafta belirtilen amaçlardan en az biri için elde tutulduğu kabul edilir ve alım satım hesabına dahil edilir:

- a) Korelasyon alım satım portföyündeki araçlar.
- b) Bankacılık hesaplarında izlenmeleri halinde net kısa kredi veya hisse senedi pozisyonuna yol açabilecek araçlar. Bir hisse senedinin fiyatı düştüğünde veya bir borçlanma aracı ihraççısı veya ihraççı grubu üzerindeki kredi faiz farkı arttığında bankacılık hesaplarında yer alan hesapların bugünkü değerinin artması, bankacılık hesaplarında net kısa kredi veya hisse senedi pozisyonuna sahip olunduğu anlamına gelir.
- c) Menkul kıymetlerin ihracına ilişkin aracılık yüklenimleri kapsamında uzlaşma tarihinde banka tarafından fiilen satın alınması beklenen araçlar.

7. 5 inci paragrafta belirtilen amaçlardan herhangi biri için tutulmayan ve aynı zamanda 6 ncı paragrafa göre bu amaçlar için tutulduğu da kabul edilmeyen araçlar bankacılık hesaplarında yer alır.

8. Aşağıdaki araçlar istisnasız olarak bankacılık hesabında yer alır:

- a) Borsaya kote olmayan hisse senetleri.
- b) Menkul kıymetleştirmede teminat havuzuna tahsisli araçlar.

c) Doğrudan sahip olunan gayrimenkuller ile gayrimenkule doğrudan sahip olma sonucunu doğuracak türev finansal araçlar.

ç) Perakende ve KOBİ kredileri.

d) Aşağıdaki koşullardan en az birini taşımayan bir fondaki hisse senedi yatırımları;

1) Bankanın fonu tek tek bileşenlerine göre inceleyebilmesi ve fonun yapısına ilişkin olarak bankaya sağlanan ve bağımsız bir üçüncü tarafça onaylanan yeterli ve sık bilgi bulunması,

2) Bankanın fon için günlük fiyat kotasyonları alması ve fon içtüzüğünde veya bu tür yatırım fonlarını düzenleyen ulusal düzenlemelerde yer alan bilgilere erişimi olması.

e) Serbest yatırım fonları.

f) Dayanak varlığı yukarıdaki araç türleri olan türev finansal araçlar ile yukarıdaki araç türlerine yatırım yapan fonlar.

g) Yukarıdaki araç türlerindeki bir pozisyonun belirli bir riskinden korunmak amacıyla elde tutulan araçlar.

9. 3 üncü ve 8 inci paragraf hükümleri saklı kalmak kaydıyla, aşağıdaki araçların 5 inci paragrafta belirtilen amaçlardan en az biri için elde tutulduğu ve bu nedenle alım satım hesabı araçları olduğu varsayılır:

a) Gerçeğe uygun değer farkı kâr/zarar hesabına yansıtılan araçlar.

b) Piyasa yapıcılığı faaliyetlerinden kaynaklanan araçlar.

c) 8 inci paragrafın (d) bendi kapsamında yer almayan bir fondaki hisse senedi yatırımları.

ç) Borsaya kote hisse senetleri.

d) Likidite yönetimi için gerçekleştirilen ve muhasebeleştirmede tahakkuk esasına göre değerlendirilen repo türü işlemler hariç olmak üzere alım satım amaçlı repo türü işlemler.

e) Bankacılık hesabı kapsamında yer alan ve bankaların ihraç etmiş olduğu kredi veya hisse senedi riski ile bağlantılı bir aracın içerdiği gömülü türev şeklinde olanlar da dahil opsiyonlar. Gömülü türev, türev olmayan bir asal içeren karma bir sözleşmenin bir bileşenidir. Bu asala örnek olarak, bankanın gömülü türevler içeren ve kendi bankacılık hesaplarında yer alan ihraç edilmiş yükümlülükleri verilebilir. İhraç edilen araçla (yani asalla) ilişkili gömülü türev muhasebesel açıdan ikiye ayrılmalı ve bilançoda ayrı olarak dikkate alınmalıdır.

10. 5 inci paragrafta belirtilen amaçlarla tutulmadığını kanıtlamaları kaydıyla ve diğer paragraflar uyarınca alım satım hesabında izlenmeleri zorunlu olmadıkça, bankalar Kurumdan onay almak suretiyle 9 uncu paragrafta belirtilen araçları alım satım hesabı dışında bırakabilir. Bu hükmün 9 uncu paragrafın (ç) bendi bakımından uygulamasında Kurum tarafından verilecek onaylarda, bu bent kapsamındaki araçların alım satım hesabı araçlarının yönetildiği masalar ile müşteri işlemlerinin yürütüldüğü masalardan ayrı bir masa tarafından yönetilmesi şartı aranır. Bu paragraf uyarınca alım satım hesabı dışında bırakılan araçlar detaylı bir belgelendirme suretiyle denetime hazır bulundurulmak zorundadır.

11. Kurum bankalardan 9 uncu paragraf uyarınca alım satım hesabına dahil ettikleri bir aracın 5 inci paragrafta belirtilen amaçlardan herhangi biri için tutulduğunu kanıtlamalarını talep edebilir. Kurumun, bankaca sunulan kanıtı yeterli görmemesi veya aracın geleneksel bir bankacılık hesabı aracı olduğuna karar vermesi halinde, 6 ncı paragrafta yer alan araçlardan biri olmaması ve sınıf değişikliğinin bankanın toplam risk ağırlıklı varlıklar tutarını azaltmaması kaydıyla Kurumca yapılacak talep üzerine bu araç bankacılık hesabına dahil edilir.

12. Kurum bankalardan bankacılık hesabına dahil ettikleri bir aracın 5 inci paragrafta belirtilen amaçlardan herhangi biri için tutulmadığını kanıtlamalarını talep edebilir. Kurumun, bankaca

sunulan kanıtı yeterli görmemesi veya aracın geleneksel bir alım satım hesabı aracı olduğuna karar vermesi halinde, 8 inci paragrafta yer alan araçlardan biri olmaması ve sınıf değişikliğinin bankanın toplam risk ağırlıklı varlıklar tutarını azaltmaması kaydıyla Kurumca yapılacak talep üzerine bu araç alım satım hesabına dahil edilir.

Araçların Sınıflandırılmasının Dokümantasyonu

13. Bankalar, sermaye yeterliliği oranlarını ve bu kapsamda bulundurmaları gerekli sermayeyi hesaplamak, araçların sınıflandırılmasına ilişkin hükümlere uyum sağlamak ve bankanın risk yönetimi kapasitesi ve uygulamalarında dikkate almak amacıyla; hangi araçların alım satım hesaplarına dahil edileceğini veya edilmeyeceğini belirlemeye yönelik açıkça tanımlanmış politikalar, prosedürler ve belgelendirilmiş uygulamalar oluşturmakla yükümlüdür. Bir banka iç kontrol fonksiyonları aracılığıyla ve sürekli bir şekilde; bankanın alım satım faaliyetleri bağlamında, alım satım hesabında yer alan ve yer almayan araçların, alım satım amaçlı araçlar ya da alım satım amaçlı olmayan araçlar olarak başlangıçta uygun bir şekilde sınıflanıp sınıflanmadığını değerlendirme yapmak suretiyle kontrol etmekle yükümlüdür. Bankalar politikalara ve prosedürlere uygunluğu eksiksiz bir şekilde belgelendirmek ve asgari yıllık olmak kaydıyla periyodik olarak iç denetime tabi tutmak ve sonuçları Kurum denetimine hazır bulundurmak zorundadır.

Araçların Alım Satım Hesabı ve Bankacılık Hesabı Arasında Geçişine İlişkin Kısıtlamalar

14. 5 inci ilâ 10 uncu paragraflar uyarınca yapılan sınıflamalardan sonra bankaların alım satım hesapları ile bankacılık hesapları arasında araçların sınıfını değiştirebilmeleri 15 inci ve 16 ncı paragraflarda belirtilen kısıtlamalara tabidir. Yasal yükümlülüklerle yönelik avantaj sağlama amaçlı sınıf değişikliği yapılamaz. Araçların sınıf değişikliği Kurum iznine tabidir ve bu izin sadece olağanüstü durumlarla sınırlıdır. Olağanüstü durumlara örnek olarak kamuya açıklanması gereken; araca veya portföye uygulanabilir faaliyetin sonlandırılmasını gerektiren alım satım masalarının kalıcı olarak kapatılmasıyla sonuçlanan bankanın organizasyonundaki değişiklikler veya bir kalemin gerçeğe uygun değer farkı K/Z hesaplarına yansıtılan varlık olarak sınıflandırılmasına izin veren muhasebe standartlarında değişiklikler gibi önemli olaylar verilebilir. Piyasa olayları, bir finansal aracın likiditesindeki değişiklikler veya alım satım amacındaki bir değişiklik, bir aracın farklı bir hesapta yeniden sınıflandırılması için tek başına geçerli nedenler olarak kabul edilmez. Sınıf değişikliğinde 5 inci ilâ 10 uncu paragraflarda belirtilen standartlara uyum şarttır.

15. Bir aracın izlendiği sınıfın değiştirilmesinin bankanın toplam risk ağırlıklı varlıklar tutarını azaltması halinde, bu sınıf geçişinden kaynaklı azalan kısmın %8'i "birinci yapısal blok ilave sermaye yükümlülüğü" adı altında toplam risk ağırlıklı varlıklar içinde gösterilir ve bu yükümlülüğün 12,5 katı toplam risk ağırlıklı varlıklar tutarına dahil edilir ve ayrıca kamuya açıklamalarda bu yükümlülüğe yer verilir. Birinci yapısal blok sermaye yükümlülüğü tutarına esas alınan sınıf geçişinden kaynaklı toplam risk ağırlıklı varlık tutarının azalan kısmı, sınıf değişikliği yapılmamış olsa idi bulunacak toplam risk ağırlıklı varlık tutarından sınıf değişikliğinin mevcut haliyle hesaplanan toplam risk ağırlıklı varlık tutarının çıkarılması suretiyle hesaplanır. Sonraki dönem hesaplamalarında sınıf değişikliğine konu pozisyonlarda azalma bulunması halinde, aynı hesaplama azalan pozisyonlar üzerinden yeniden yapılır ve bulunan tutar üzerinden birinci yapısal blok ilave sermaye yükümlülüğü tutarı düzeltilir. Bu uygulamaya sınıf değişikliğine konu pozisyonlar ortadan kalkana kadar devam edilir.

16. Alım satım hesabı ile bankacılık hesabı arasında menkul kıymetlerin herhangi bir şekilde yeniden tahsisi, muvazaadan ari toplu satışlar da dahil, menkul kıymetlerin yeniden sınıflandırması olarak kabul edilir ve bu paragrafta belirtilen gereksinimlere uygun olarak yönetilir. Alım satım hesabı ile bankacılık hesabı arasındaki herhangi bir yeniden sınıflandırma, aşağıdaki esaslar dahilinde gerçekleştirilir:

a) Herhangi bir yeniden sınıflandırmanın yapılabilmesi için bu sınıflandırmanın banka politikalarına uyumlu olduğu iç denetim tarafından belirlenmeli ve bu sınıflandırma kapsamlı bir şekilde belgelendirilerek üst yönetim tarafından onaylanmalıdır. Bu onay akabinde destekleyici belgelerle yapılacak başvuruyla Kurum onayı alınmalıdır. Gerçekleştirilen yeniden sınıflandırmalara banka tarafından yapılan kamuya açıklamalarda yer verilir.

b) Bir pozisyonun özelliklerindeki değişiklikler gerektirmedikçe, herhangi bir yeniden sınıflandırmaya konu pozisyon tekrar yeniden sınıflandırmaya konu edilemez.

c) Bir aracın, gerçeğe uygun değer farkı K/Z hesabına yansıtılan bir araç olarak yeniden sınıflandırılması durumunda, bu aracın 9 uncu paragrafta açıklandığı gibi alım satım hesaplarında olduğu varsayılır. Bu durumda yeniden sınıflandırma için Kurum onayı aranmaz.

17. Bankalar yeniden sınıflandırmaya ilişkin politikalar oluşturmak ve bu politikaları en az yılda bir kere güncellemekle yükümlüdür. Güncellemeler, bir önceki yılda gerçekleşen tüm olağanüstü olayların analizine dayanmalıdır. Güncellenen politikalar, bu güncellemeleri izleyen 10 gün içinde değişiklikler vurgulanmak suretiyle Kuruma gönderilir. Politikalarda aşağıdaki hususların düzenlenmesi şarttır:

a) Alım satım hesabı ile bankacılık hesabı arasındaki yalnızca olağanüstü durumlarda izin verilen yeniden sınıflandırmalara ilişkin kısıtlamalar başta olmak üzere, 14 üncü ilâ 16 ncı paragraflarda belirtilen yeniden sınıflandırmalara ilişkin tüm kısıtlamalar ile bu yeniden sınıflandırmalara neden olacak koşulların ve aranacak kriterlerin tanımları.

b) Yeniden sınıflandırma için üst yönetimden ve Kurumdan onay alma süreci.

c) Bankanın olağanüstü olay tanımı.

ç) Yeniden sınıflandırmaların, ilk raporlama tarihinde kamuya açıklanması gerekliliği.

İçsel Risk Transferi İşlemlerine İlişkin Uygulama

18. İçsel risk transferi, bankacılık hesabı sınıfı içinde, bankacılık ve alım satım hesabı sınıfları arasında ya da alım satım hesabı sınıfının farklı masaları arasında yapılan risk transferine ilişkin içsel yazılı bir kayıttır.

19. Alım satım hesaplarından bankacılık hesaplarına yapılan içsel risk transferleri toplam risk ağırlıklı varlıklar tutarı hesaplamasında dikkate alınmaz.

20. Bankacılık hesaplarından alım satım hesaplarına yapılan içsel risk transferleri için 21 inci ilâ 27 nci paragraf hükümleri uygulanır.

Hisse Senedi ve Kredi Riskinin Bankacılık Hesaplarından Alım Satım Hesaplarına İçsel Risk Transferi

21. Bankanın, alım satım hesabında yer alan bir aracın bankacılık hesaplarında yer alan hisse senedi yatırımlarına veya diğer kredi riskine karşı riskten korunma aracı olarak kullanılması suretiyle (yani bir içsel risk transferi kullanarak) bir koruma sağlaması halinde;

a) Bankacılık hesaplarındaki hisse senedi yatırımları dışında kalan kredi riski pozisyonunun ancak ve ancak aşağıdaki durumlarda toplam risk ağırlıklı varlıklar tutarı hesaplamaları açısından riskten korunduğu kabul edilir:

1) İçsel risk transferiyle tam olarak örtüşen, kredi riski azaltım tekniklerinin dikkate alınmasına ilişkin usul ve esaslar çerçevesinde kabul edilebilir bir üçüncü taraf koruma sağlayıcısı olan alım satım hesabında yer alan bir araç ile harici bir riskten korunma işlemine girmesi.

2) Harici riskten korunmanın, kredi riski azaltım tekniklerinin dikkate alınmasına ilişkin usul ve esaslar uyarınca fonlanmamış kredi korumalarından kredi türevleri için aranan ilave şartlardaki gereksinimleri ve kredi türevleriyle sağlanan korumaların değerlemesine ilişkin esasları karşılaması, ayrıca kredi türevleri ve bu kredi türevlerini içeren ya da ekonomik etkileri açısından benzer olan araçların kredi riski azaltımında dikkate alınabilir olması. Yeniden yapılandırma zorunluluğu olmayan kredi türevlerinin kredi riski azaltımı kapsamında değerlemesinde uygulanan %60 sınırı, sadece toplam risk ağırlıklı varlık tutarı hesaplamasında bankacılık hesabı altındaki araçların kredi riski azaltımı etkilerinin dikkate alınması kapsamında uygulanır; içsel risk transferi tutarları açısından bu sınır dikkate alınmaz.

b) Bankacılık hesaplarındaki hisse senedi yatırımının ancak ve ancak aşağıdaki durumlarda toplam risk ağırlıklı varlıklar tutarı hesaplamaları açısından riskten korunduğu kabul edilir:

1) İçsel risk transferiyle tam olarak örtüşen, kredi riski azaltım tekniklerinin dikkate alınmasına ilişkin usul ve esaslar çerçevesinde kabul edilebilir bir üçüncü taraf koruma sağlayıcısı olan alım satım hesabında yer alan bir araç ile harici bir riskten korunma işlemine girmesi.

2) Harici riskten korunmanın, bankacılık hesaplarındaki bir hisse senedi pozisyonunun korunması olarak dikkate alınması.

c) Toplam harici riskten korunma içsel risk transferiyle ve içsel risk transferi toplam harici riskten korunmayla tam olarak eşleştiği sürece, 21 inci paragrafın (a) bendinin amacı bakımından harici riskten korunmalar birden çok karşı tarafla yapılan birden fazla işlemden oluşabilir.

22. 21 inci paragraftaki gerekliliklerin karşılandığı durumlarda, bankacılık hesabındaki risk tutarı, kredi riskine esas tutar hesaplaması bakımından içsel risk transferinin bankacılık hesabı bacağıyla riskten korunmuş gibi değerlendirilir. İçsel risk transferinin alım satım hesabı bacağı ile harici riskten korunma, temel piyasa riskine esas tutar hesaplamalarına dahil edilir.

23. 21 inci paragraftaki gerekliliklerin karşılanmadığı durumlarda, bankacılık hesabındaki risk tutarı, kredi riskine esas tutar hesaplaması bakımından içsel risk transferinin bankacılık hesabı bacağıyla korunmuş olarak değerlendirilmez. Üçüncü taraf ile gerçekleştirilen harici riskten korunma, temel piyasa riskine esas tutar hesaplamalarına tamamen dahil edilirken; içsel risk transferinin alım satım hesapları bacağı, bu hesaplamalardan tamamen hariç tutulur.

24. İçsel risk transferi kapsamında, taşıdığı riskten daha fazla riskten korunmaya sahip bankacılık hesaplarına konu araçlar, bankacılık hesaplarında kısa bir risk pozisyonu oluşturur. İçsel risk transferiyle oluşturulan ve bankacılık hesapları kurallarına göre kredi riskine esas tutar hesaplanmayan bankacılık hesaplarına konu kısa kredi veya kısa hisse senedi pozisyonu, alım satım hesaplarına konu risk tutarları ile birlikte piyasa riski kurallarına göre piyasa riski hesaplamalarına konu edilir.

Bankacılık Hesaplarında Yeniden Fiyatlama Riski Olarak Ortaya Çıkan Genel Faiz Oranı Riskinin Alım Satım Hesaplarına İçsel Risk Transferi

25. Bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riskine konu risk tutarının alım satım hesaplarıyla bir içsel risk transferi kullanarak bu riskten korunduğu durumda, içsel risk

transferinin alım satım hesapları bacağı, ancak ve ancak aşağıdaki hallerin sağlanmış olması kaydıyla temel piyasa riskine esas tutar kapsamında alım satım hesabına konu bir araç olarak kabul edilir:

a) İçsel risk transferi, korunmakta olan bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski ve bu riskin kaynakları açısından belgelendirilmiş olmalıdır.

b) İçsel risk transferi, içsel risk transferine mahsus ve özel olarak bu amaç için Kurum tarafından onaylanmış bir alım satım masası tarafından yürütülmelidir.

c) İçsel risk transferi, diğer herhangi bir genel faiz oranı riskinden veya alım satım hesaplarının konu edildiği diğer piyasa risklerinden ayrı olarak, içsel risk transfer masasında müstakil pozisyon şeklinde piyasa riski kapsamında alım satım hesaplarının konu edildiği temel piyasa riskine esas tutar hesaplamalarına tabi tutulmalıdır.

26. 25 inci paragraftaki gerekliliklerin yerine getirildiği durumlarda, içsel risk transferinin bankacılık hesapları bacağı, bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riskinin ölçümüne dahil edilir.

27. Bir bankanın Kurum tarafından onaylanan içsel risk transferi masası, piyasadan (banka dışı taraflardan) satın alınan araçları içerebilir. Bu tür işlemler doğrudan içsel risk transfer masası ile piyasa arasında gerçekleştirilebilir. Alternatif olarak; piyasadan gerçekleştirilen, içsel risk transferine mahsus olmayan, alım satım masası tarafından harici riskten korunmayla tam olarak örtüşen, genel faiz oranı riski içsel risk transferine girilmiş olması kaydıyla, içsel risk transferi masası, bu içsel risk transferine mahsus olmayan alım satım masası aracılığıyla piyasadan harici riskten korunma elde edebilir. Bu durumda, genel faiz oranı riski içsel risk transferinin ilgili bacakları, içsel risk transferi masasına ve içsel risk transferine mahsus olmayan, alım satım masasına dahil edilir.

Temel Piyasa Riskine Esas Tutar Uygulaması Kapsamında İçsel Risk Transferleri

28. Kur ve emtia riskine konu bankacılık hesabı sınıfı altındaki araçlar da dahil olmak üzere temel piyasa riskine esas tutarın hesaplanması kapsamında alım satım masaları arasındaki içsel risk transferleri, temel piyasa riskine esas tutar ve kredi riskine esas tutar hesaplamalarında dikkate alınır. İçsel risk transfer masası ile diğer alım satım masaları arasındaki içsel risk transferleri ise yalnızca 25 inci ilâ 27 nci paragraflardaki kısıtlar karşılanırsa kredi riskine esas tutar ve temel piyasa riskine esas tutar hesaplamaları kapsamına alınır.

29. İçsel risk transferlerinin alım satım hesapları bacağı, üçüncü taraflarla gerçekleştirilen alım satım hesabında yer alan araçlarda olduğu gibi bu ek kapsamındaki gereklilikleri karşılamalıdır.

KDA Riskine Esas Tutar İçin Kabul Edilebilir Riskten Korunmalar

30. KDA riskine esas tutar hesaplamasına dahil edilen kabul edilebilir harici riskten korunmalar, bankanın temel piyasa riskine esas tutar hesaplamasına dahil edilmez.

31. Bankalar, KDA portföyü ile alım satım hesapları arasında içsel risk transferleri kullanabilir. Bu tür bir içsel risk transferi, bir tarafı KDA portföyü diğer tarafı da KDA olmayan portföyden oluşur. Bir içsel risk transferinin KDA portföyü tarafının KDA riskine esas tutar hesaplamasında kabul edildiği durumlarda, KDA portföyü tarafı temel piyasa riskine esas tutar hesaplamasına dahil edilmezken KDA olmayan portföy tarafı temel piyasa riskine esas tutar hesaplamasına dahil edilir.

32. Bu tür içsel KDA risk transferleri, yalnızca korunmakta olan KDA riskinin ve bu riskin kaynaklarının belgelenmesi halinde KDA riskine esas tutar ve temel piyasa riskine esas tutar hesaplamalarına konu edilebilir.

33. Temel piyasa riskine esas tutarın standart yaklaşımla hesaplanmasına ilişkin esaslarda belirtilen şekilde eğrilik riski, temerrüt riski veya artık risk kapsamında temel piyasa riskine esas tutar hesaplamasına konu olan içsel KDA risk transferleri yalnızca riskten korunmanın, alım satım hesaplarına ek olarak içsel risk transferiyle tam olarak eşleşen, kabul edilebilir bir üçüncü taraf koruma sağlayıcısından sağlanan harici bir riskten korunma olduğu durumda KDA riskine esas tutar ve temel piyasa riskine esas tutar hesaplamalarına konu edilebilir.

34. KDA riskine esas tutar ve temel piyasa riskine esas tutar hesaplamalarından bağımsız olarak, KDA portföyü ile alım satım hesapları arasındaki içsel risk transferleri, 21 inci paragrafta yer alan koşulların karşılanması durumunda, alım satım veya bankacılık hesaplarındaki bir türev finansal araçtan kaynaklanan karşı taraf kredi riskinden korunmak amacıyla kullanılabilir.

İHTİYATLI DEĞERLEMESİ İLİŞKİN İLKE VE ESASLAR

İhtiyatlı Değerleme Esaslarına İlişkin Uygulamalar

1. İhtiyatlı değerlendirme ilke ve esasları;

- a) Değerlemeye ilişkin tahminlerin ihtiyatlı ve güvenilir olmasını teminen oluşturulacak ve işletilecek sistem ve kontroller,
 - b) Değerleme yöntemleri,
 - c) Değerleme ayarlamaları,
- olmak üzere üç unsura ilişkin ilke ve esaslardan oluşur.

A. Sistem ve Kontrollere İlişkin İlke ve Esaslar

2. Bankalar, değerlemeye ilişkin tahminlerin ihtiyatlı ve güvenilir olmasını teminen, yeterli sistem ve kontrolleri kurmak ve işletmekle yükümlüdür. Bu sistemler bankanın risk yönetim süreçleri ile entegre bir şekilde yürütülür.

3. Bu tür sistemler, değerlendirme sürecine ilişkin yazılı politika ve uygulama usulleri ile değerlendirme sürecinden sorumlu birim için bağımsız raporlama kanallarını içerir.

3.1. Değerleme sürecine ilişkin politika ve uygulama usulleri; değerlemede görev alanların açıkça tanımlanmış görev ve sorumluluklarını da kapsayacak biçimde, değerlemenin tespitinde kullanılan piyasa bilgi kaynakları ile bunların uygunluğuna ilişkin değerlendirmelere, gözlenemeyen ancak bankanın piyasa katılımcılarının pozisyonu fiyatlandırmada kullandıkları girdilere ilişkin varsayımlarını yansıtan girdilerin kullanımı hakkında açıklamalara, bağımsız değerlemelerin sıklığına, kapanış fiyatlarının zamanlamasına, değerlemelerin ayarlanmasına ilişkin uygulama usullerine, ay sonları ve gerektiğinde yapılacak olan teyit süreçlerine ilişkin politika ve uygulama usullerini kapsar.

3.2. Değerleme sürecinden sorumlu biriminin kullanacağı raporlama kanalları net olarak belirlenir ve bağımsızlığı sağlanır. Raporlamalar, nihai olarak icradan sorumlu bir yönetim kurulu üyesine yapılır.

B. Değerleme Yöntemlerine İlişkin İlke ve Esaslar

B.1 Piyasa Değeri ile Değerleme Yöntemi

4. Bankalar, mümkün olduğunca piyasa değeri ile değerlendirme yöntemini kullanır. Piyasa değeri ile değerlendirme, pozisyonların borsa fiyatları, ekran fiyatları veya çeşitli bağımsız araçlardan temin edilen diğer fiyat teklifleri gibi bağımsız kaynaklardan temin edilen kapanış fiyatları üzerinden asgari günlük olarak yapılan değerlendirme değildir.

5. Belirli bir finansal araç açısından piyasa yapıcısı konumundaki bankaların ilgili pozisyonu alış ve satış teklifleri arasındaki bir değerden kapatabildiği durumlar haricinde, piyasa değeri ile değerlendirme yapılırken, alış ve satış fiyatlarının daha ihtiyatlı olanı esas alınır.

6. Bankalar bir değerlendirme tekniği kullanarak gerçeğe uygun değeri hesaplarırken mümkün olduğunca ilgili gözlemlenebilir girdileri kullanır, piyasada gözlemlenemeyen girdilerin kullanımını ise asgari düzeyde tutar. Bununla birlikte, icra ve haciz işlemleri gibi zorunlu

satışlara ilişkin girdiler gözlemlenebilir girdi olsa da ilgili girdi olarak değerlendirilmeye elverişli değilken, piyasaların aktif olmadığı anda yapılanlar gibi bazı işlemler ise gözlemlenemez. Bu gibi durumlarda bu gözlemlenebilir girdiler dikkate alınmakla birlikte nihai değerlemeyi belirleyen temel etken olarak dikkate alınmayabilir.

B.2 Model Yoluyla Değerleme Yöntemi

7. Gerçeğe uygun değerın piyasa değeri ile değerlendirme yöntemi kullanılarak bulunması mümkün değilse, model yoluyla değerlendirme yöntemi kullanılarak bulunacak değer gerçeğe uygun değer olarak kullanılır. Model yöntemi ile değerlemede ihtiyatlılık esastır. Model yoluyla değerlendirme, bir piyasa girdisi referans alınarak, ekstrapolasyon yöntemi kullanılarak veya bir piyasa girdisi çerçevesinde hesaplama yapılarak değerlendirme yapılmasını ifade eder. Model yoluyla değerlendirme yapılırken normalden daha muhafazakar davranılır.

8. Model yoluyla değerlemenin ihtiyatlılığı aşağıdaki kriterler çerçevesinde değerlendirilir:

a) Üst düzey yönetimin, alım satım hesaplarının ya da gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilen diğer pozisyonların model kapsamında değerlemeye tâbi tutulan kalemlerinin farkında olması ve bunun risk/performans raporlamasında neden olduğu belirsizliği dikkate alması beklenir.

b) Kaynak olarak alınan piyasa girdilerinin, mümkün olduğunca, piyasa fiyatlarıyla uyumlu olması gerekir ve özellik arz eden pozisyonların değerlemesinde kullanılan piyasa girdilerinin uygunluğu düzenli aralıklarla gözden geçirilir.

c) Özellik arz eden ürünler için mümkün olduğu sürece, genel kabul görmüş değerlendirme yöntemleri kullanılır.

ç) Modelin banka tarafından geliştirilmiş olması halinde, model, geliştirme sürecinden bağımsız ve yeterince uzman kişiler tarafından değerlendirilen ve test edilen uygun varsayımlara dayalı olarak oluşturulur, ön ofisten bağımsız bir birim tarafından geliştirilir veya onaylanır ve varsayımların, yazılım uygulamalarının ve matematiksel hesaplamaların validasyonu da dâhil, bağımsız olarak test edilir.

d) Modelde yapılacak değişikliklere ilişkin yazılı kontrol süreçleri oluşturulur ve modelin bir kopyası saklanarak değerlemelerin kontrolünde periyodik olarak kullanılır.

e) Risk yönetimi biriminin, kullanılan modellerin zayıf yönlerinin ve bunların değerlendirme sonuçlarına en iyi nasıl yansıtılabileceğinin farkında olması gerekir.

f) Model performansının doğruluğunun belirlenmesi amacıyla; varsayımların uygunluğunun devam edip etmediğinin değerlendirilmesi, risk faktörlerine karşı kâr ve zarar analizi, fiili kapanış değerlerinin model çıktılarıyla karşılaştırılması gibi yöntemlerle model periyodik olarak gözden geçirilir.

g) Model yoluyla değerlendirilmedeki belirsizliklere karşı uygun olan değerlendirme ayarlamaları yapılır.

B.3 Bağımsız Fiyat Doğrulama Süreci

9. Piyasa fiyatı ile değerlendirme ve model değerlendirme yöntemi bağımsız bir fiyat doğrulama sürecine tabi tutulur. Bu süreç değerlemede kullanılan piyasa fiyatları veya model girdilerinin doğruluğunun düzenli olarak ortaya konulmasını içerir. Günlük olarak piyasa değeri ile değerlendirme yöntemi alım satım işlemini yapan personel tarafından yapılabilir olsa da; piyasa fiyatları ve model girdilerinin kontrol ve doğrulama işleminin alım satım işlemini yapan birimden bağımsız bir birim tarafından ve asgari ayda bir kere (ya da ilgili piyasanın/alım satım faaliyetinin yapısına bağlı olarak, daha sık) yapılması gerekir. Pozisyonların değerinde görülebilecek hata veya fiyatlardaki sapmaların ayıklanması doğrulama sürecinin amaçlarından

olduğundan, değerlendirme ile doğrulama sürecinin aynı sıklıkta uygulanması bir gereksinim değildir.

10. Bağımsız fiyat doğrulaması, kâr ve zarar rakamlarının belirlenmesinde etkili olduklarından piyasa fiyatı ve model girdilerinde yüksek bir doğruluk standardını zorunlu kılar. Oysa günlük fiyatlamalar yasal raporlamalar arasındaki dönemde banka içi yönetim raporlamalarında kullanılır. Fiyatlara ilişkin bağımsız veri kaynaklarının mevcut olmaması ya da değerlemede kullanılan veri kaynaklarının daha fazla öznel değerlendirmeler içermesi halinde, bağımsız fiyat doğrulamasında değerlendirme ayarlamaları gibi ihtiyatlı ölçümler uygulanabilir.

C. Değerleme Ayarlamalarına İlişkin İlke ve Esaslar

11. Bankalar, piyasa değeri ile değerlendirme yöntemine ilişkin uygulama usullerinin bir parçası olarak, değerlendirme ayarlamalarına ilişkin uygulama usullerini tesis eder ve bunları yürütür. Piyasa değeri ile değerlendirme veya model ile değerlendirme yöntemlerinde değerlendirme ayarlaması gerekip gerekmediğine karar verirken bankalar üçüncü tarafların yapmış olduğu değerlemeleri de kullanır.

12. Bankalar aşgari olarak; kazanılmamış kredi faiz farkları, kapanış maliyetleri, operasyonel riskler, erken itfa, yatırım ve fonlama maliyetleri, gelecekteki idari giderler ve ilgili durumlarda model riskini dikkate alarak değerlendirme ayarlamalarını yapar. Değerleme ayarlamaları her bir pozisyon bazında yapılır.

13. Likiditesi düşük pozisyonlar için değerlendirme ayarlamalarında ayrıca 14 üncü ilâ 16 ncı fıkra hükümleri de dikkate alınır.

14. Bankalar, likiditesi düşük pozisyonlara ilişkin değerlemelerinde sermaye yeterliliği oranları hesaplamaları açısından değerlendirme ayarlaması yapılması hakkında usulleri belirler. Bu usuller değerlendirme ayarlamasının gerekliliğine ilişkin değerlendirmenin nasıl yapılacağını ve değerlendirme ayarlamasına ilişkin hesaplama yöntemlerini içerir. Değerleme ayarlamaları, değerlemenin piyasa fiyatları veya girdilerine dayanan gerçeğe uygun değer hesaplamasına, üçüncü taraf değerlemelerine ya da modele göre yapılmasından bağımsız olarak pozisyonun likiditesinin düşüklüğünü yansıtacak şekilde yapılır.

15. Temel piyasa riskine esas tutar hesaplamasında, likiditeye yönelik ele alınmış olan varsayımlar, bankanın likiditesi düşük pozisyonlar için koruma alabilme veya bu pozisyonları satabilme kabiliyetiyle uyumlu olmayabilir. Bu durumlarda uygun olması halinde, bu pozisyonların cari değerlemesi üzerinden bir değerlendirme ayarlaması yapılır ve bu değerlendirme ayarlamasının uygunluğu sürekli olarak gözden geçirilir. Likiditedeki azalma piyasa olaylarından kaynaklanmış olabilir. Bu tür piyasa olaylarının yanı sıra, yoğunlaşmış pozisyonların kapanış fiyatları ve/veya durağan pozisyonlar değerlendirme ayarlamalarının oluşturulmasında dikkate alınır. Bankalar likiditesi düşük pozisyonların değerlendirme ayarlamalarının uygunluğunun belirlenmesinde ilgili olan tüm faktörleri dikkate alır. Bu faktörler, bunlarla sınırlı olmamak kaydıyla, pozisyonlara ilişkin risklerden koruma sağlanması için gereken zamanı, alış ve satış fiyatları arasındaki marjların volatilité ortalamasını, piyasa kotasyonlarının mevcudiyetini (piyasa yapımcılarının sayısı ve kimliği), piyasada volatilitenin yüksek olduğu dönemler dahil olmak üzere işlem hacminin volatilitesini ve ortalamasını, piyasa yoğunlaşmalarını, pozisyonların yaşlandırılmasını, model kapsamında değerlemeden ne ölçüde yararlanıldığını ve diğer model risklerinin etkilerini içerir.

16. Bankalar, menkul kıymetleştirme pozisyonları ve n inci temerrüt olayına bağılı olarak ödeme şartının gerekleştii kredi türevleri dahil olmak üzere tüm karmaşık ürünlerle ilgili olarak, yanlış değerleme yönteminin kullanılıyor olmasıyla ilgili model riski ile değerleme modelinde gözlemlenemeyen ve muhtemelen yanlış kalibrasyon parametrelerinin kullanılmasından kaynaklanan model riski için değerleme ayarlamaları gerekip gerekmediğini açıkça değerlendirir.

BANKALARIN SERMAYE YETERLİLİĞİNİN ÖLÇÜLMESİNE VE DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN YÖNETMELİK TASLAĞI

GENEL GEREKÇE

Bilindiği üzere, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 88 inci maddesinde düzenlemek ve denetlemekle görevli olduğu sektör veya alanla ilgili uluslararası ilke ve standartlarla uyumlu ikincil düzenlemelerin yapılması ve kararların alınması Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu’nun görevleri arasında sayılmaktadır. Bu kapsamda, bankacılık alanında politikaların geliştirilmesi ve uygulamada daha iyi bir koordinasyonun sağlanması amacıyla üye ülkelerin bankacılık otoriteleri arasında iş birliğini sağlayacak bir platform olarak oluşturulan Basel Bankacılık Denetim Komitesinin (Basel Komite) üyesi olarak Kurumumuz bankacılık mevzuatını uluslararası en iyi uygulamaları takip ederek gerektiğinde güncellemektedir.

Öte yandan, Basel Komite Aralık 2017 tarihinde “Basel III: Finalising Post Crisis Reforms” dokümanını yayımlamıştır. Bahse konu dokümanda yer alan standartlar, Basel III uzlaşısını tamamlayıcı mahiyette olup, nihai Basel III uzlaşısı ya da Basel IV olarak adlandırılmaktadır. Basel IV ile Basel Komite temelde, benzer risk yapılarına sahip olan ve gelişmiş modeller kullanan bankaların farklı sermaye yükümlülüklerinin önüne geçmek suretiyle bankaların maruz kalmış oldukları riskin daha doğru ölçülmesini teminen bankalar tarafından kullanılan standart ve içsel yöntemleri birbirine yaklaştırmayı hedeflemektedir.

Bu kapsamda, bankaların sermaye yeterliliği mevzuatının uluslararası bankacılık standartlarına tam uyumuna yönelik gerekli çalışmaların yürütülmesi amacıyla “Basel III: Finalising Post Crisis Reforms” dokümanı dikkate alınarak, konsolide ve konsolide olmayan bazda; bankaların maruz kalınan riskler nedeniyle oluşabilecek zararlara karşı yeterli özkaynak veya özkaynak unsuru bulundurmalarının sağlanmasına ilişkin usul ve esasların belirlendiği “*Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik Taslağı*” (Yönetmelik Taslağı) hazırlanmıştır.

Sermaye yeterliliğinin hesaplanmasına ilişkin yaklaşım ve yöntemlerden oluşan kuralların çok kapsamlı olması nedeniyle, tek bir yönetmelik içerisinde düzenlemenin yaratacağı karmaşanın önüne geçilmesi ve anlaşılabilirliğinin sağlanması amacıyla, Yönetmelik Taslağı; sermaye yeterliliği oranlarının asgari düzeyini belirleyen, bu oranların hesaplanmasına ilişkin ana unsurları, bu unsurlara ilişkin yaklaşım ve yöntemleri işaret eden, bu yaklaşım ve yöntemlerin alt normlar (tebliğ) ile düzenlenmesine imkan veren ve sınırlara uyumsuzluk ve aykırılıklar halinde uygulanacak tedbir ve idari yaptırımları ortaya koyan yani bir nevi çatı bir düzenleme mahiyetinde hazırlanmıştır.